

تمرین بحث فلسفی از طریق اجتماع پژوهشی: آزادی چیست؟ شرکت کنندگان در صورت اجماع می توانند موضوع را تغییر دهند.

تمرین بحث فلسفی یا فلسفه ورزی گرچه تعابیر مختلفی دارد و برای مقاصد مختلفی بکار میرود، ولی در اینجا منظور بکارگیری برخی مهارت فلسفی برای پایه گذاری یک گفتگوی فلسفی است. برای برپایی یک گفتگوی فلسفی در آغاز به مهارت هایی نیاز است که صرفا فلسفی نیستند و در سایر بخش های زندگانی نیز لازم هستند. مثل دقیق گوش دادن، کوتا سخن گفتن، روشن بیان کردن، توانایی توضیح دادن، ادعا کردن و ادعا های دیگران را تشخیص دادن و... اما بدون آنها بحث و گفتگوی فلسفی نیز ممکن نیست. گرچه با ماهر بودن در آنها نیز فلسفه ورزی رخ نمی دهد برای فلسفه ورزی یا تمرین فلسفی به مجموعه ای از مهارت های فلسفی (مهارت هایی که فیلسوفان برای اندیشه ورزی از آنها استفاده کرده اند) نیز احتیاج است. که سر همه آنها استدلال است. برخی دیگر از مهارت های کلی تر فلسفی تحلیل، نقادی، تفسیر، و برخی مهارت های ویژه تر مفهوم سازی، طبقه بندی، استنباط، مثال زدن، تعریف کردن و ... است.

تمرین فلسفی را می توان با خود، با دیگری و با دیگران انجام داد. شکل ناب و توصیه شده آن گفتگوی دو نفره است، اما شکل دیگری نیز اخیرا پدیدار شده و توسعه یافته است که اجتماع پژوهشی نامیده می شود و در آن بیش از دو نفر در فرایند گفتگو شرکت دارند و معمولا بین ۱۵ تا ۲۰ نفر مناسب دانسته شده است. در این حالت وقتی یک فرد در حال صحبت کردن است دیگران به آن گوش می دهند به نحوی که هر کدام از آن دیگران می تواند طرف گفتگو باشد و این فرایند مدام تکرار می شود. ادعای اجتماع پژوهشی بر این ایده استوار است افراد شرکت کننده در اجتماع ها (کلاس درس، بحث های گروهی) صرفا تماشاگر نیستند بلکه باید در ساختن و کاوش گری مشارکت داشته باشند. پژوهش دیگر صرفا بر دوش تعدادی افراد ویژه استوار نیست. افراد در گفتگوی مبتنی بر اجتماع پژوهشی به کمک یکدیگر ایده پردازی می کند از طریق فرایند استدلال و سایر مهارت های فلسفی ایده ها را ارزیابی می کنند و از این طریق موجب پیشرفت ایده ها می شوند.

برای شرکت در تمرین بحث فلسفی لازم است افراد برخی قواعد را مد نظر داشته باشند

- تمرین بحث فلسفی بر معلومات استوار نیست، بلکه بر گزاره هایی استوار است که شما به ذهن برده و آنرا پذیرفته اید. حتی اگر گزاره ای که پذیرفته اید از فرد مشهوری باشد، قوت آن تضمین نمی شود مگر اینکه شما بتوانید مستدل از آن دفاع کنید.
- در تمرین افراد همه با هم برابرند ازینرو القاب مورد استفاده قرار نمی گیرد (دکتر، مهندس، استاد و ...)
- خلاصه صحبت کردن مورد تشویق است و سرانجام انتظار می رود شرکت کنندگان بتوانند در یک جمله ادعای خود را مطرح کنند.
- گوش دادن دقیق تمرین می شود.
- مخالفت کردن، موافقت کردن و کمک کردن بخشی از فرایند بحث فلسفی است.
- عقاید و گزاره ها وقتی مطرح شدند دیگر متعلق به گوینده نیستند بلکه به هر کس تعلق دارد که می تواند از آن دفاع کند و یا طرفدار آن باشد.
- احترام گذاشتن به دیگران بسیار اهمیت دارد
- در برخی موارد که نیاز به انتخاب است فرایند دموکراتیک تمرین می شود
- از آنجا هدف تمرین فلسفی انتقال مهارتها به اجتماع وسیع است، برخی سازکارها با مکانیزم های اجتماعی در نظر آورده می شود
- دادن فرصت به دیگران برای مشارکت وظیفه همه افراد شرکت کننده است
- ملاک پذیرش و عدم پذیرش، موقتی و وابسته رای اعضا است

دکتر یحیی قانلی ،

دانشیار دانشگاه خوارزمی

تاریخ ۳۰/۱/۹۴ ساعت ۱۶

دانشکده علوم تربیتی

دانشگاه تهران